

Qəzet
1931-ci ilin
aprelindən
çıxır

DƏNİZ

28 fevral
2014-cü il
№ 7-8(8921)
Qiyməti
38 qəpik

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

Xarici siyasətimizin əsas məsələsi olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində, əfsuslar ki, heç bir irəliləyiş olmamışdır. Ermənistan tərəfi il ərzində danışıqlar prosesini yenə də müxtəlif bəhanələrlə uzatmaq taktikasını seçmişdir...

Bu gün Ermənistan ilə Azərbaycan arasında müqayisə apardıqda bizim üstünlüyümüz hər bir sahədə açıq-

aydın özünü büruzə verir. Bizim dövlət büdcəmiz Ermənistanın dövlət büdcəsindən 10 dəfə böyükdür. Ümumi daxili məhsul 8 dəfə, əhali 6 dəfə çoxdur. Bizim bütün potensialımız güclənir, böyüyür, artır, Ermənistanı isə həm çox ağır iqtisadi, həm də demoqrafik vəziyyət yaşanır. Deyə bilərəm ki, demoqrafik fəlakət yaşanır və bunu Ermənistanın rəsmi orqanları da təsdiq edir. Ona görə əgər Ermənistan rəhbərliyi məsələyə ciddi yanaşarsa və Ermənistan dövlətinin maraqlarını üstün tutarsa, açıq-aydın anlayar ki, Azərbaycan ilə bundan sonra rəqabət aparmaq üçün onlarda nə imkanlar var, nə də ki, potensial.

Hesab etmirəm ki, hansısa bir ölkə üçün ancaq xarici yardıma arxalanmaq böyük şərəf gətirir. Hər bir ölkə hər halda çalışmalıdır ki, öz müstəqilliyini qorusun, öz seçimini müdafiə etsin, öz dövlətinin gələcəyi haqqında düşünsün. Hər halda, güclər nisbəti çox ciddi şəkildə Azərbaycanın xeyrinə dəyişildi. Mən bu barədə hələ 5-6 il bundan əvvəl demişəm, öz fikirlərimi bildirmişəm. Artıq biz buna nail ola bilməmişik və bundan sonrakı dövr də, şübhəsiz, Azərbaycan dövləti üstünlüyünü daha da möhkəmləndirəcəkdir.

Ümid edirəm ki, danışıqlar prosesində müsbət dəyişikliklər olacaqdır. Beynəlxalq vasitəçilər çalışsın ki, burada irəliləyiş olsun. Ancaq mən bunu qeyd etməliyəm, onların fəaliyyətinin hələ ki, heç bir nəticəsi olmamışdır. Bu da reallıqdır. Biz vasitəçilər tərəfindən, onların dövlət başçıları tərəfindən müsbət bəyanatları eşidirik. Onların içində xüsusilə qeyd etməliyəm ki, Minsk qrupuna həmsədrlik edən ölkələrin dövlət başçılarından birgə bəyanatlarında status-kvonun qəbul ediləcəyini haqqında sözlər deyilmişdir. Bu, çox müsbət haldır. Eyni zamanda, onlar daim təkrarlayırlar ki, danışıqlara alternativ yoxdur. Bilirsiniz, müasir dünyada hər bir sahədə kifayət qədər alternativ vardır. Sadəcə olaraq, biz istəyirik ki, bu məsələ sülh yolu ilə həll edilsin. Azərbaycan öz konstruktiv mövqeyini ortaya qoyur və ümid edirəm ki, danışıqlarla bağlı prosesdə vasitəçilər

daha da fəal rol oynayacaqlar. Sadəcə olaraq, Ermənistan BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsini icra etməlidir, işğal edilmiş torpaqlardan çıxmalıdır və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir. Razılaşmanın prinsipləri bundan ibarətdir.

Azərbaycan heç vaxt öz tarixi torpağında ikinci erməni dövlətinin yaradılmasına imkan verməyəcəkdir. Məsələ Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilə bilər və həll ediləcəkdir. Mən buna şübhə etmirəm və buna nail olmaq üçün biz hələ ki, danışıqları davam etdirəcəyik, ancaq öz gücümüzü də artıracağıq.

O cümlədən hərbi gücümüz də artır. 2013-cü ildə ordu quruculuğu ilə bağlı önəmli addımlar atılmışdır. Biz çox ciddi islahatlara başladığımızı. Bu islahatlar öz nəticəsini verməkdədir. Bizim döyüş qabiliyyətimiz artır, 2014-cü ildə böyük dərəcədə artacaqdır. Qeyd etməliyəm ki, bizim hərbi potensialımız, orduda aparılan islahatlar, yeni prinsiplər, döyüş taktikası ilə bağlı yeni yanaşmalar tamamilə yeni bir situasiyanın yaranmasına gətirib çıxarır. Nəzərə alsaq ki, son illərdə Azərbaycan böyük həcmdə silah-sursat, texnika almışdır, -ən müasir texnikadır, - bizim döyüş qabiliyyətimiz böyük dərəcədə artacaq, artır və bu, danışıqlar prosesinə ancaq müsbət təsir göstərəcəkdir.

Bəzi hallarda bu məsələ ilə əlaqəsi olmayan qurumlar, yaxud da Ermənistanın dəyirmanına su tökən siyasətçilər bizi tənqid etməyə çalışırlar ki, nə üçün Azərbaycan hərbi büdcəsini artırır. O ölkələrin nümayəndələri bunu deyir ki, onların hərbi büdcəsi göylərə qalxıb. Bizim təbii hüququmuzdur, biz öz hərbi potensialımızı artırırıq, artıracağıq. Dağlıq Qarabağ məsələsinin ədalətli, beynəlxalq normalara uyğun şəkildə həll edilməsi üçün bizim hərbi gücümüz həlledici rol oynayacaqdır. Biz bu gün güclü ordu yaradırdıq. Bizim ordumuz dünyanın ən güclü orduları sırasındadır. Əlbəttə ki, ordu quruculuğu işi davam etdiriləcəkdir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

NƏQLİYYAT SEKTORUNDA YÜK VƏ SƏRNIŞIN DAŞINMASI ARTIB

2013-cü ildə nəqliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektləri 218 milyon ton, yaxud ondan əvvəlki ilə nisbətən 3,4 faiz çox yük daşıyblar.

Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumatda bildirilir ki, qeyri-neft yüklərinin həcmi 7 faiz artıb. Nəqliyyat vasitələri ilə daşınmış yüklərin 57,4 faizi avtonəqliyyat, 26,6 faizi boru kəməri, 10,7 faizi dəniz yolu, 5,3 faizi dəniz nəqliyyat vasitələri ilə həyata keçirilib.

Otən ildə qeyri-dövlət bölməsində yük daşınması 5 faiz artıb. Bu bölməyə məxsus nəqliyyat vasitələri ilə yük daşınmasının payı nəqliyyat sektorunda 75 faiz təşkil edib.

İl ərzində nəqliyyatçıları 1746,1 milyon nəfərə və ya ondan əvvəlki ilə nisbətən 8 faiz çox sərnişinə xidmət göstərblər. Sərnişinlərin 87,9 faizi avtomobil, 11,8 faizi metro nəqliyyatının xidmətlərindən istifadə edib.

Dəmir yolu nəqliyyatı ilə yük daşınması 2013-cü ildə 23,2 milyon ton olub və ondan əvvəlki ilə müqayisədə 0,5 faiz artıb.

Dəniz nəqliyyatında daşınmış yüklərin həcmi 11,5 milyon ton təşkil edib. Yüklərin 56,4 faizi neft, 43,6 faizi isə quru yüklər olub.

Nəqliyyat sektorunda daşımaların həcminə görə ən böyük paya malik olan avtomobil nəqliyyatı ilə 125,2 milyon ton yük, 1535,2 milyon sərnişin daşınıb. Bu göstəricilər 2012-ci illə müqayisədə müvafiq olaraq 6 faiz və 8,3 faiz artıb. Sərnişinlərin 96,3 faizi avtobus, 3,7 faizi

isə minik taksilərinin xidmətlərindən istifadə edib. Yük dövriyyəsi 6,1 faiz, sərnişin dövriyyəsi isə 9,2 faiz artıb.

Metro nəqliyyatının xidmətlərindən istifadə etmiş sərnişinlərin sayı 206,7 milyon nəfər olmaqla 5,6 faiz çoxalıb.

Hava nəqliyyatı ilə 1665,6 min və ya 4,2 faiz çox sərnişin daşınıb. Daşımaların 99,6 faizi dövlət, 0,4 faizi isə özəl müəssisələrə məxsus hava gəmiləri ilə həyata keçirilib. Bu nəqliyyat növü ilə yükdaşıma 1,5 dəfə artaraq 121,9 min tona çatıb.

Gəmi kapitanları cəmiyyətdə həmişə sayılıb-seçilən, böyük hörmətə, nüfuzla malik insanlar olublar. Onlar bu hörmət və ehtiramı təkcə ağır, çətin peşə sahibləri olduqlarına görə yox, həm də yüksək nizam-intizama, dərin biliyə, geniş dünyagörüşə malik vətəndaş olduqlarına görə qazanıblar.

Kapitan, sadəcə olaraq gəmini limandan-limana aparan dəniz nəqliyyatı mütəxəssisi deyil. O, yan aldığı bütün limanlarda ölkəmizin təmsilçisidir. Buna görə, gəmi kapitanı ən əvvəl dərin təfəkkürü ilə seçilən və təpəpərvər olmalıdır. Yad sulara gəminizin göyərtesinə qalxan, həmsöhbət olduğu hər hansı əcnəbiyə ölkəmiz, gəmiçiliyimiz, həmçinin ictimaiyyətimiz, incəsənətimiz, mədəniyyətimiz haqqında düzgün, dolğun informasiya verməyi bacarmalıdır.

Dənizçi olurlar, doğulurlar. Kapitanlıq isə, nə vaxtsa adamın canına, qanına hopan sirri açılmamış hikmətdir. Ecazkar qüvvəyə sahib olmaqdır. Kapitanlıq özünü min ezabla dolu dalğaların amansız ağışında dönə-dönə sınaqdan keçməyə hazır olan narahət təbiət deməkdir. Belə olmasaydı, isti ev-eşiyini dəmir göyərte ilə əvəz etməzdi. İllərlə ləngər vuran, silkələnilib titrəyən gəmidə usandıran, amma yora bilməyən yeknəsək səfərlərə çıxmağı, sahilləri üfqlərin arxasında qalan dəniz yolunu bir-birinə calamağı bacarmazdı, buna dözüb tab gətirməzdi.

HARADA ÜZSƏLƏR DƏ...

“GƏMİNİ GÖRMƏ, KAPİTANI GÖR”

Vaxtı ilə tanınan, seçilən gəmi sürücüsü, mərhum Hacımurad Pənahovun dilindən çıxan bu sözləri xatırlayıram: "Hər adamdan kapitan çıxmaz, oğul! Kapitanlıq üçün təmiz vicdan, soyuq baş, möhkəm iradə gərəkdir. Bunlardan biri çatışmırsa, dənizə üz tutmağa dəyməz".

Gəmiçilikdə bu keyfiyyətləri özündə birləşdirən, çətin dənizçi peşəsinin ülviliyi ilə nəfəs alan kapitanlarımız həmişə olub. Doğma Xəzərimizdə və onun hüduqlarından kənar da açdıqları yolu bu gün cavan gəmi sürücüləri davam etdirirlər və nə yaxşı ki, onların da əksəriyyəti kapitanlıq adının və peşəsinin nüfuzunu qorumağı bacarırlar. Təəssüf ki, tək-tük də olsa, bəzilərini mənəvi ucalığa qalxmaq, peşəsinin bütün incəliklərinə dərinləndirilməyə qeydində az qalırlar. Bir şeyi unudurlar ki, onlara

dəyəri milyon manatlarla ölçülən gəmi, qiymətli yüklər və nəhayət, yer üzünün əşrəfi olan insanın - heyət üzvləri və sərnişinlərin həyatı etibar olunmuşdur və bunların hər biri üçün məsuliyyət və cavabdehlik daşıyırlar. Dəniz kiçik səhvi, xırda səhlənkarlığı, adı unudulanlığı belə bağışlamır. Yüklər və sərnişinlərin tərtibinə biganəliyin, güc qurğularının vəziyyətindən qısa vaxtda belə xəbərsiz olmağın, heyət üzvlərinin mənəvi-əxlaqi aləminə baş vura bilməməyin acı fəsadlarından qaçmaq mümkünsüzdür...

Taleyini dənizlə bağlayanlar bir həqiqəti heç vaxt unutmamalıdırlar. Harda üzmlərindən asılı olmayaraq, "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin gəmiləri müstəqil Azərbaycanımızın bir parçası sayılır. Dənizçilərimiz ölkəmizi, dövlətimizi, xalqımızı təmsil edirlər və xalqımız haqqında rəyin formalaşmasında onlardan da çox şey asılıdır. Bu mənada, gəmidə kapitanın xüsusi yeri var. O, hər şeydə hamıya nümunə olmalıdır. Əbəs deməyiblər ki, "Gemini görmə, kapitanı gör."

Rasif TAHİROV

GƏMİÇİLİK NECƏ YARANMIŞDIR

Nəqliyyat vasitələrinin tarixi maddi mədəniyyət tarixinin maraqlı bir sahəsidir. Bu tarix icimai icma dövründən başlayır.

Nəqliyyat vasitələrinin yaranması insanların maddi fəaliyyəti ilə bağlıdır. İbtidai icma quruluşunda ov etmək üçün, qonşu qəbilə ilə əlaqə saxlamaq üçün, sadə komaları tikmək üçün nəqliyyat vasitələri yaranırdı.

Ən qədim nəqliyyat vasitələri su ilə əlaqədar idi. Qədim insanlar üçün çaylar və dənizlər təbii yol olmuşdur. Onlar su sahilində ilk "gəmi" yaratmış, zaman keçdikcə "gəmiyə" avarlar əlavə etmiş, sonra isə ona yelkən qoşmuşlar.

Texnikanın inkişafı dövründə isə gəmini buxar maşını ilə idarə etmişlər. XX əsrdən isə gəmilər atom enerjisi ilə idarə edilir.

İbtidai insanların şirin su mənbələri yanında, əlverişli və yararlı daş, bitki və heyvanlar aləmi olan yerlərdə yurd salırdılar. Zaman keçdikcə yaşayış üçün əlverişli yer seçmə qabiliyyəti yaranmışdır. İnsanlar mülayim iqlimli yerdə, çayın və ya gölün sahilində, meşənin içində özü üçün yer seçmiş, ov etmişlər. İstər göl, istərsə də çay sahilində yaşamaq insanlar üçün əlverişli olmuşdur. Əvvəla, balıq və digər su heyvanlarını ovlamaqla, onlar qida əldə etmiş olurdular. İkincisi, su mənbəyinə yaxın yaşamaq ona ibtidai gigiyenaya əməl etmək imkanı verirdi. Üçüncüsü isə, insanlar sudan yükünü bir yerdən başqa yerə köçürmək üçün istifadə edirdilər. Çox ehtimal ki, elə insanların ilk nəqliyyat vasitələrinin əmələ gəlməsi də su ilə bağlıdır.

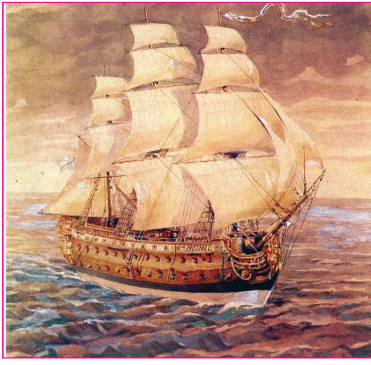
İbtidai insanların ilk "ixtiraçıları" olmuşdur. Başqalarından üstün müşahidə qabiliyyəti ilə seçilən bu ixtiraçıların sayəsində

"heyvana daş atıb onu öldürmək", "daş çəkiç", daş bıçaq", "od əldə etmək" və sair kimi xeyrli üsullar və adətlər kəşf edilmişdir.

Su nəqliyyatının əmələ gəlməsində də belə ibtidai ixtiraçıların böyük rolu olmuşdur. Bu ixtiraçılarda xeyrli təsadüfləri, hadisələri müşahidə etmək, yadda saxlamaq, tətbiq etmək və başqaları arasında yaymaq qabiliyyəti olmuşdur.

Təsəvvür edək ki, insanın sığdığı yerdə şiddətli külək əsməyə başlayır. Çayın sahilində olan böyük bir ağacı külək kökündən qoparıb yıxmış, bir müddətdən sonra ağac çaya düşmüş, lakin nəyəsə ilişib qalmışdır. Çayda çil-

mən adamlardan biri və ya bir neçəsi ağacın üstünə çıxır. Ağac yerindən tərənir və çayın axını istiqamətində hərəkət etməyə başlayır. Onun üstündə olan adamlar ağacdən yapışıb onunla birlikdə üzürlər. Bir qədərdən sonra ağac nəyə isə ilişib dayanır. Adamlar sahilə çıxır, öz dayanacağına qayıdır. Onlardan biri bu hadisədən xeyrli nəticə çıxarır. Gələn dəfə belə hadisəni süni surətdə özü yaratmaq fikrinə düşür.

Əlbəttə, bu təsvir olduqca sadələşdirilmişdir. Ağacı qırıb üzmək məqsədi ilə suya salmaqdan ötrü insana min illər lazım gəlmişdir.

Yer üzərində yaşayan və demək olar ki, ibtidai şəkildə müasir dövrümüzdə qədər gəlib çatmış bəzi nadir tayfa və qəbilələrin həyat tərzi, daş dövrünün su nəqliyyatı texnikasını öyrənmək üçün əyani nümunədir. Misal üçün,

Avstraliyanın qədim aborigenlərini göstərmək olar. Çayı keçmək üçün onlar boylarına uyğun dirək parçasının üzərinə qarnı üstə uzanırlar, əlləri və ayaqları ilə kürək çəkərək hərəkət edirlər. Afrikada buşmenlər və qottentoflar çayı keçmək üçün dirək və tirlərdən istifadə edirlər.

Dayaz sudan istifadə edən adamların ixtirası daha diqqətə layiqdir. Onlar müşahidə etmişlər ki, uzun cisimdən ağac parçası ilə suyun dibindən itələnsə, hərəkət etmək mümkün olur. Əvvəl bu ağac parçası əyri-üyrü olmuş, sonralar düz şəkil almışdır. Getdikcə üzmək təcrübəsi artmış və suyun özündən itələnmək halı yaranmışdır. Beləliklə, sadə avarın ideyası meydana gəlmişdir, sonralar təkmilləşib, avar yastı şəkil almışdır.

Su nəqliyyatı vasitələri müəyyən dərəcədə inkişaf edəndən sonra adamlar dənizə çıxmaq imkanı əldə etmişlər.

Dediklərimizdən belə nəticə çıxarmaq olar ki, müasir gəminin ulu əcdadı sadəcə olaraq dirək, yaxud tir və avardan ibarət olmuşdur. İki əsas hissədən ibarət bu "gəmi" qədim daş dövrünün sonunda əmələ gəlmiş, sonrakı dövrlərdə isə daha da mürəkkəbləşmişdir.

Ovçuluqla özünə qida əldə edən insanlara yaxın ərazilərin qida mənbələri həmişəlik bəs edibilməzdi. Onlara ətrafdakı heyvanları, quşları, balıqları məhv edib qurtardıqdan sonra, ov məqsədilə öz əsas dayanacaq yerindən daha uzaqlara getmək lazım idi. Uzaqda ovlanmış heyvanı

müəyyən vasitələrlə yaşadıkları yerə çatdırmaq lazım idi. Məhz bu lüzum, bu zaman salların meydana gəlməsinə səbəb olur. Salın ixtirası təbii "kəndirin" də icad olunmasına səbəb oldu. İbtidai insanlar tirə nisbətən saldan daha çox istifadə edibildilər. Salın üstündə uzanmaq da, oturmaq da, ayaq üstə dayanmaq da olurdu və onu paya ilə idarə etmək də mümkün idi. Sal ilə ovlanmış heyvanı istənilən yerə aparırdılar. Sal adamları nəql etmək üçün də yararlı idi. Beləliklə, cəmiyyətin yük və sərnişin nəqliyyatı vasitəsi meydana gəlir.

Vaxtı ilə İnk dövlətinin hinduları 5-7 ədəd tirdən sallar qayırdılar. Belə salların ön və arxa hissələri iti bucaq şəkildə olurdu və onların suyu yarmaq qabiliyyəti düzbucaqlı şəkildə olan sallarından daha üstün olurdu. Sala iki uzun kəndir bağlayırdılar və bu, salı çayın bir sahilindən o biri sahilinə ötürmək imkanı verirdi. Hindular sallarını təkcə ağac gövdələrindən yox, həmçinin qamışdan da quraşdırırdılar.

Qamış elastik materialdır. Buna görə də qamışdan quraşdırılan salın burun və arxa hissələrini əyərək yuxarı qaldırırdılar. Salın

belə şəkil dəyişməsi onun üzmə xüsusiyyətini daha da yaxşılaşdırır və sürətini artırır.

Daş dövründə Asiya, Afrika və Okeaniyanın sakinləri müxtəlif qamış növlərindən sallar düzəldirdilər. Peru hinduları qamış bağlısından burnu yuxarı qaldırılmış sal da düzəlmişlər. Belə salda, bir nəfər onun üzərinə uzanıb əlləri

və ayaqları ilə avar kimi hərəkət edə-edə çayı keçirdi.

Sal qayıqlar get-gədə dəyişmiş, yaxşılaşmış və müasir qayıqların şəklini almışdır. Onların iti burnu və arxa hissəsi, həmçinin çox da hündür olmayan yanları yaranmışdır.

Beləliklə, qayıqlar meydana çıxmışdır. Qayıqlar Neolit dövründən məlumdur. İlk qayıqları qalın və uzun ağac gövdəsinin içini daş alətlərlə oyub düzəldirdi-

lər. Ağac qabığından qayıqları Cənubi Avstraliyada, Cənubi Amerikanın "Odlu torpaq" rayonunda və Sibirdə düzəlmişlər. Cənubi Avstraliyanın qabıq qayıqlarında 6-8 nəfər dar boğazları üzüb keçirdilər. Lakin bu zaman qayıqda onların yarısı qabıqdan içəri sızan suyu xaric etməklə məşğul olurdu.

Qədim zamanlarda insanlar heyvan dərisindən, papirusdan və s. şeylərdən qayıq hazırlayırdılar. Amerikada hindular bizon dərisindən dairəvi şəkili qayıqlar düzəldirdilər. Dəri qayığın gövdəsinə keçirilmiş, gövdə üçün isə söyüd ağacından istifadə edirdilər. Belə qayıqlar lazımı dərəcədə yükötürmə, üzmə və dəyanətlik qabiliyyətinə malik olmuşdur. Amma onlar, daha çox sakit sular üçün yararlı idi, iti axan suda onu idarə etmək çətinlik törədirdi. Belə qayıqlardan, eramızdan əvvəl VIII əsrdə Mesopotomiyada istifadə etmişlər. Dəclə çayından belə qayıqlardan son zamanlara qədər istifadə edirdilər. Onların orta diametri 4 metrə, dərinliyi isə 2 metrə çatırdı.

Şimalda isə daha çox dəri qayıqlardan istifadə edirdilər. Eskimoslar iki cür dəri qayıq hazırlayırdılar: biri kişilər üçün - "kayak" (uzunluğu 4-5 metr, eni 40-50 sm.), ikincisi isə qadınlar üçün - "umiak" (uzunluğu 10-18 metr, eni 1 metrə qədər, dərinliyi isə 40 santimetrə çatır). Qayığın gövdəsinə eskimoslar ağacdən quraşdırır, örtük üçün isə suiti dərisindən və balina bığından istifadə edirdilər.

Lakin min illərin təcrübəsi nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, qayıq üçün ən yaxşı material ağacdır. Ağac insana uzun müddət "sədaqətə" xidmət etmiş, əsrlər boyu insanın çaylarda, dənizlərdə və okeanlarda üzməsinə təmin etmişdir.

İngiltərədə tapılmış bürünc dövrünə aid oyma ağac qayığın uzunluğu 10 metr, eni 1,5 metr, dərinliyi 0,6 metrə qədərdir. Belə nəhəng qayığın bürünc dövründə xüsusi bacarıqla işlənilib hazırlanması o dövrün sənətkarlarının yüksək bacarıq və ustalığa malik olduğunu göstərir. Hollandiyada tapılmış onma qayıqların səkkiz min ildən çox yaş olduğunu müəyyən edilmişdir. İngiltərədə (Yorkşirdə) tapılmış baydarka tipli qayıq avarına isə 9160 illə 9860 il arasında yaş verilir.

Eramızdan əvvəl ikinci minilliyin sonu, birinci minilliyin əvvəllərində dəniz və çaylarda yük daşımaq üçün avarlı və yelkənli qayıqlar hazırlanırdı. Birinci minilliyin sonunda Qədim Rus dövlətində bütöv ağac gövdəsindən qayırlmış qayıqlardan istifadə olunurdu. Qayıqlar Azərbaycanda da qədimdən məlumdur. Qobustan qayalarındakı qayıq təsvirləri Azərbaycanda hələ Neolit dövründə qayıqlardan istifadə etdiklərini göstərir.

(Ardı var)

DƏNİZÇİLƏRİ AZADLIĞA BURAXDILAR

Panama ötən ilin yayında silah qaçaqmalçılığına görə tutulub saxlanmış Şimali Koreya gəmisinin əksər heyət üzvlərini azadlığa buraxmışdır. Bu barədə CNN telekanalı xəbər verir.

Quru yük gəmisi heyətinin tutulub saxlanmış 35 üzvündən 32-si azadlığa çıxmışdır. Onları Kubaya, ya da başqa ölkələrə deportasiya edəcəklər. Gəmi heyətinin həbsdə qalan üç üzvü - kapitan, onun köməkçisi və siyasi məsələlər üzrə müavini Panama məhkəməsi qarşısına çıxacaq. İstintaq orqanları belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, məhz bu üç şəxs silah qaçaqmalçılığına görə məsuliyyət daşıyır.

Ötən ilin iyulunda Kubadan dənizə çıxmış Şimali Koreya gəmisi Panama kanalında saxlanmışdır. Yerli hakimiyyət orqanları gəmini axtarmağı qərara almışdı, çünki onun narkotik maddələr daşıdığından şübhələnmişdi. Gəmidə narkotik əvəzinə raket texnikası tapılmışdı. O vaxt Havana və Pxenyan bəyan etmişdi ki, bu, təmir üçün Şimali Koreyaya göndərilən köhnə silahdır.

Qeyd edək ki, KXDR-ə qarşı tətbiq olunmuş beynəlxalq sanksiyalara görə, bu ölkənin əksər silah növlərini idxal və ixrac etməsi qadağandır. Ona görə də sözügedən hadisənin təhqiqi ilə BMT-nin xüsusi komissiyası da məşğuldur.

SUALTI QAYIQLARININ SAYINI ARTIRACAQ

Gələn il Rusiyada 9 sualtı qayıq istifadəyə veriləcək. Onların dördü "Borey" tipli strateji atom sualtı qayığı olacaq. Bu barədə Rusiyanın aparıcı gəmiqayırma şirkətlərindən biri olan "Sevmaş"ın baş direktoru Mixail Budniçenko bildirib.

"2014-cü ildə "Sevmaş"dakı iki strateji atom sualtı qayığı, bir "Yasen" tipli sualtı qayıq və bir ədəd xüsusi təyinatlı sualtı qayıq düzəldiləcək,- deyərək, Dehliyə keçirilən hərbi sərəgide bildirib.

Onun sözlərinə, 2015-ci ildə beş sualtı qayıq düzəldiləcək. Onların ikisi "Borey" tipli strateji atom sualtı qayığı, üç ədəd "Yasen" tipli submarin olacaq.

SU HƏYATIN ÖZÜDÜR

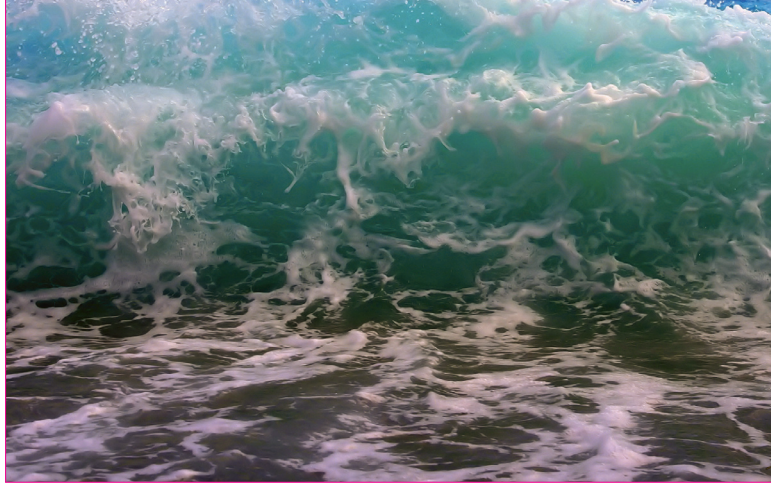
Canlı-cansız təbiətdə, ümumiyyətlə, Yer adlı planetin "xarici-daxilində" milyon illərdən bəri davam edən mürəkkəb xassə-xarakterli proseslərin fəal iştirakçısı və vasitəçisi olan suyu geniş izah etməyə ehtiyac yoxdur. Dünyada məlum olan maddə-birləşmələr içərisində kütlə, həcm və tutduğu sahəyə görə ön cərgədə duran su həm bol, həm də kasaddır. Canlı aləm üçün suyun rolu çoxdan məlumdur. Cansız "aləmdə" isə susuz heç nə yerindən tərpənməz. Təbiətdə, biosferdə maddələr dövrənini adlı nəhəng "çarxı" işlədən, sadədən mürəkkəbi yaradan və əksinə, milyard tonlarla çəkiyə bərabər biokütləni "dağıdan", "üyüdən", bəsit - əvvəlki tərkib hissələrini ələkdən keçirib, milyon dəfə təkrar dövrəyə qaytaran-qoşan, yenə hamımıza məlum, çox-çox hallarda qədir-qiyətini layiqincə bilmədiyimiz adi sudur!

Bəşər tarixində xalq-dövlətlərin inkişafında, maddi rifahın yüksəlməsi, ümumi tərəqqi üçün nəzərdə tutulan tədbir-vasitələrin də birincisi su olmuşdur və indi də o, əsas imkan kimi qiymətlidir. Dünyada insanları, bitkilər aləmini, canlı varlıqları Yer kürəsində yayan, paylayıb yerləşdirən, kök atıb məskunlaşdırən da sudur. Su barədə bütün tarixi dövrlərdə xalq, millət, ümumiyyətlə insanlar tərəfindən xoş sözlər deyilmiş, mahnılar bəstələnmiş, nağıl-əfsanələr söylənmişdir. Suyun qədir-qiyəti ən əyani şəkildə susuz qalanda, bir içim su ilə ölümün pəncəsindən xilas olmaq ərafəsində bilinir, dərk edilir. Bununla belə, mən heç kimə belə vəziyyətə düşərək suyu qiymətləndirməyi arzu etmirəm!

Dünyamızın ümumbəşəri dər-d-qayğıları olub və indi də mövcuddur ki, onlardan da aclıq və susuzluq ön cərgədə səslənir, yad edilir. Heç də təsadüfi deyildir ki, aclıq kimi müdhiş bəlanı yaradan amil-səbəblərdən biri də susuzluq-quraqlıqdır. Ekoloji qeyri-sabitlik, təbii sərvətlərdən səmərəsiz istifadə, sənaye-məişət çirkab-tullantılarının lazımı dərəcədə zərərsizləşdirilməməsi, izafi su məsrəfi-yersiz su itkisinə, həm mövcud mənbələrin keyfiyyətə təhlükəli olmasına və həm də ümumi su qıtlığına səbəb olmuşdur. Çox-çox təəssüflər olsun ki, regionda - Cənubi Qafqazda sudan kasad Azərbaycanda da açıq su mənbələrimiz lazımcına qorunmur, səmərəli istifadə olunmur, hədə yerə böyük həcmdə su itiri-

lir, çirklənir, keyfiyyətə pisləşir və s.

Azərbaycanda suların, xüsusilə də əsas mənbələr sayılan Kür və Araz çaylarının vəziyyəti barədə vaxtaşırı məlumatlar verilir. Sovetlər dövründə sularımız "əsasında" 4-5 elmi-tədqiqat, bir neçə nəzarət-istismar və nəhayət, sanitariya-epidemioloji xidmət idarələri fəaliyyət göstərmişlər. Uzun illər boyu, yüzlərlə mütəxəssis-tədqiqatçı heç bir mənbədə-hövizdə əmin-amanlıq yarada bilməmiş və strateji əhəmiyyətə malik içməli

suyun - çayın-bulağın sabit saxlanması həyata keçirə bilməmişlər.

Təvazökarlıqdan kənar olsa da, yada salmaq istəyirəm ki, yuxarıda göstərilən idarə, birlik, institutların hamısı birlikdə son 50 ildə bizim laboratoriyaların gördükləri işlər, alınan nəticələr qədər "məhsul" istehsal etməmişlər. Kür-Araz çayları və onların əsas qollarının kompleks-mikrobioloji, sanitariya-hidrobioloji, ekoloji, toksikoloji, trofoloji tədqiqatları, hövizəyə aid 5 dövlət ərazisində (Türkiyə, İran İslam Respublikası, Gürcüstan, Ermənistan və Azərbaycan) ilin fəsiləri üzrə həyata keçirilmişdir. Bir sözlə, Azərbaycanın bütün şirin, mineral, termal qaynaqları, çaylar silsiləsi, su anbarları, dağaran gölləri, Xəzər dənizi müfəssəl öyrənilmiş və onların müasir ekoloji, sanitariya-gigiyenik vəziyyəti müəyyən edilmişdir.

Kür və Araz çaylarının ölkəmizdən kənar - Gürcüstan və Ermənistan tərəfindən kəskin çirklənməsi, təhlükəli dərəcədə zəhərlənməsi hələ keçən əsrin 60-cı illərində aşkar edilmişdir. Ancaq bu barədə 3 qonşu respublikanın hələ o vaxtkı birgə konfransında məlumat verməyə bu sətirlərin müəllifinə icazə verilmedi. Biz çox yaxşı bildik ki, (elə indinin özündə də) nə Ermən-

nistan, nə də Gürcüstan Kür və Araz çaylarının təmiz saxlanması qayğısına qalmayacaqlar. Onlar üçün hər iki çay - öz ölkələrindən çirkabı, zəhərli tullantıları çıxarmaq vasitəsi sayılır. İndiki dövrdə isə (son 20 ildə) mənfur erməni qonşumuz Arazı, Oxçuçayı və bizə axan başqa mənbə-

ləri siyasi, düşmənçilik, soyqırım məqsədilə istifadə etməkdən çəkinmir. Ona görə də ilkin tədqiqatlar apardığımız illərdə, su hövizlərimizdən hər region üçün ziyansız istifadə oluna bilən mənbələrin aşkar edilməsinə xüsusi diqqət yetirilmişdir. Hələ o dövrlərdə Quba-Xaçmaz, Şəki-Balakən, Dağlıq-Düzən Qarabağ, Gəncə-Qazax, Lənkəran təbii regionu və başqa bölgələrdə mənbələr seçilmişdi. Məsələn, 1963-cü ildə Moskva-Bakı rəsmi idarə-dövlət təşkilatlarına Balakən rayonu üçün Sıltıqçay, Zaqatala, Qax rayonuna yaxın kənd-qəsəbələr üçün Muğan körpü, Ağstafa rayonu üçün Soyuqbulaq, Salovlu bulağı və s. məsləhət görülmüşdür. Sovet dövləti dövründə, xüsusilə keçən əsrin 50-60-cı illərindən sonra Azərbaycanda böyük maddi-texniki imkanları olan Su Təsərrüfatı Nazirliyi, Hidrometeoroloji Xidmət Komitəsi və b. yaradıldı. Onların təcəlliyində bir neçə elmi-tədqiqat institutu-laboratoriyalar uzun illər fəaliyyət göstər-sələr də, öz ölkəmizdə formalaşan, kənar təsirlərdən uzaq, əhəlinin sağlamlığına zərər-zıyan verməyən "yerli" mənbələri seçə bilməmişlər.

(Davamı var)

QARADAN BAŞQA RƏNG TANIMIRLAR

Jurnalistika, qəzetçilik səcdə ediləsi sənətdir. Nə gizlədim, bir vaxtlar şərəfli peşə sahibi olmağım fəxr etsəm də, indi söz adamı, qələm əhli olduğum üçün bəzən xələt çəkirəm. Kütləvi İnformasiya Vasitələri qədər təsadüfi adamlarla dolu başqa sahə tanıyırsınız? Niyə jurnalist olmayanların çoxu əslində dərin biliklə yanaşı, xüsusi qabiliyyət tələb edən bir sahədə çalışmağa üstünlük verir?

Müqəddəs saydığım jurnalistikaya yad əllər uzandıqca, yad nəfəs dəydikcə, rahatlığım pozulur. Bu peşənin çətinliklərindən, incəliklərindən, məsuliyyətindən bixəbər "həmkarlar"ım isə gündən-günə artır. Jurnalistika ilə nəfəs alan, hər sözün üstündə yarpaq kimi əsənlər üçün "Buraxdıqları qəzetə bax!", "O nə yazıdır?", "Bir qəzetdə nə qədər səhv olar?", "Yenə gəlmişdilər..." kimi iradları eşitməyin nə qədər ağır olduğunu söyləməyə lüzum varmı? Bir vaxtlar mətbuatda gedən yazılara az qala müqəddəs ayə kimi baxanlar, dünya dağılsa da yalan olmayacağına inanırlar bu gün hər hansı faktı, olaya münasibətini "Nə olsun qəzetdə yazılıb?!" kimi ifadə edirlər. Mətbuata münasibətini 180 dərəcə dəyişənlərdən küsməyə, inciməyə dəyməz. Axı yalan nə qədər olar və nə qədər yalan yazmaq olar? Mətbuata asan qazanc, təzyiqli vasitəsi kimi baxan, sözü ağına-bozuna fikir vermədən selbə kimi tozalayanların şantaj və hədə-qorxularından boğaza yığılanlar məgər tək "reketçilik"lə məşğul olan "qəzetçilər" in hədəfləridir? Əxlaqımıza, mənəviyyatımıza, tərbiyəmizə yad yazılar qəzet səhifələrini ala qotu kimi basıb. Varlığımızın təməli daşı olan dilimizin qayda-qanunlarından, janrların tələblərindən xəbərsizlər, kiçik bir yazıda neçə kobud səhvə, dil, üslub xətalına yol verənlər mətbuatın nüfuzuna böyük zərbə vururlar. İddialarından isə Allah qorusun. Ciblərinə elə qəzet və jurnalların bər-bəzəkli vasitələri çıxır ki, adını eşidən kimi təəccübdən, heyrətdən donub qalırsın. Vəzifələri də ki, maşallah! Aralarında müxbir, baş müxbir olanlar azdır. Əvvəllər müxtəlif peşələrdə çalışanların əksəriyyəti mətbuat aləminə azı "Baş redaktorun müavini" kimi qədəm basıb. Bir az fərasətlinin isə birbaşa Baş redaktor kürsüsündə oturmamışdan əvvəl ön böyük yazısı yəqin tərcümeyi-

halı olub ki, onu da heç bir yerdə dərc etməyiblər. Deyə bilərsiniz ki, indi demokratiyadır, məmləkətimizdə söz və mətbuat azadlığına görə hər kəs qəzet, jurnal təsis və çap edə bilər. Buna sözüüm yox. Amma bir əmək xərc çəkib qəzet və ya jurnal təsis edənlər, həmin nəşrlərin Baş redaktorları mətbuatda işləmək istəyənlərin yazmağa qadir olub-olmadıqlarını niyə yoxlamasınlar? Bu naşlar isə işə qəbul olunan günün səhəri əllərində diktofon, qoltuqlarında ildə bir neçə dəfə çıxan qəzetlərinin nümunələri "o qapı sənin, bu qapı mənim" deyərək üz tuturlar müxtəlif müəssisə, təşkilat, idarə və nazirliklərə ... ki, "Sizdən yazmağa gəlmişik!" Lap "Xoş gəlmisiniz!" Amma, ay canım, bu savad, bu bilik və səriştəsizliklə nə yazacaqsın və necə yazacaqsın? Öz kərəmətlərinə yaxşı bələd olanların bəziləri son vaxtlar "Sizdən yazmağa gəlmişik" yox, "Gəlmişik, baxaq-görək necə yaşayırsınız?" deyirlər. Sözarası ad günləri olduğunu, qohumlarından kiminsə "xəstə" yatdığını, axşam toya gedəcəklərini... anlatmağı da unutmurlar. Hətta utanmadan ömür-gün yoldaşının hamilə olduğunu, bu gün-sabah xəstəxanada yatacağını dilə gətirənlər də tapılır. İndi təsəvvür edin, məmləkətimizdə minə yaxın qəzet və jurnal çıxır. Onların da bəlkə yarısından çoxunda yalnız ciblərinə vəsiqə gəzdirdikləri üçün özlərini jurnalist sayan və mətbuata asan dolanışqı yerini kimi baxan minlərlə naşı çalışır. İdarə, müəssisə, təşkilat rəhbərləri... azad sözə hörmət xatirinə qapıları onların üzünə açanda "Yeri-yeri, mən də gəlim dalınca..." başlayır, nə başlayır. Sonuncu nömrəsi çoxdan saralmış bir "qəzet" in yazarları getməmiş, məzmunca əvvəlkindən bətər digər qəzetin ikidən eskik olmayan əməkdaşları qapının ağzını kəsirlər. Bayağı hərkətləri, etikadan kənar söhbətləri, əsassız iddiaları ilə tənqə gətirdikləri adamlar qapıları bağlayanda isə haray-həşir başlayır: "Bizim informasiya almaq hüququmuz var!". Onların bu hüququndan "xəbərsizlər" i ağdan da ağ yalanlar, iftiralar, şər-böhtanlar gözləyir. Şantaj, hədə-qorxuya üstünlük verən qəzetlər kifayət qədərdir. Mətbuat azadlığından çirkin niyyətlərini həyata keçirmək üçün istifadə edən bəzi "qəzetçilərin" həbsi də yalan və şantajla özlərinə

(Davamı 6-cı səhifədə)

XOCALI FACİƏSİNDƏN 22 İL KEÇDİ

HƏM DƏ MÜBARİZƏYƏ ÇAĞIRAN FACİƏ

“Xocalı faciəsi iki yüz ildən çox müddətdə davakar erməni millətçiləri tərəfindən xalqımıza qarşı aparılan etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin qanlı səhifəsidir. Müxtəlif vaxtlarda fərqli şəkildə, xüsusi incəliklə yeridilən bu mənfi siyasət və düşmənçilik heç zaman dayanmamış, gah açıq qarşıdurma və qanlı toqquşmalar şəklini almış, gah da dövrün tələblərinə uyğun ideoloji forma ilə pərdələnmişdir.

Heydər ƏLİYEV,
Ümummilli lider

Xocalı faciəsi təsadüfi hadisə deyildi. Bu, iki yüz ildən artıq müddətdə davakar erməni millətçilərinin Azərbaycan xalqına qarşı yürütdüyü soyqırımı və etnik təmizləmə siyasətinin tərkib hissəsi idi. Bu siyasət erməni diasporunun və lobbisinin imkanlarından istifadə edilməklə bütün dövrlərdə hərbi, iqtisadi, ideoloji və mədəni vasitələrlə aparılmışdır. Keçən əsrin 80-ci illərinin sonlarında isə Ermənistanın

Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları tammiqyaslı hərbi münaqişəyə gətirib çıxardı. Zaman-zaman davam etdirilən bu məkrli siyasət nəticəsində azərbaycanlılar əzəli torpaqlarından qovuldular, didərgin salındılar, yüz minlərlə insan qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşdü.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Xocalı soyqırımı adlı o dəhşətli, qanlı, tükürpədicə faciədən 22 il keçdi. 22 ildir ağbirçəklərimiz, analarımız tək-cə o gecə min əzabla qətlə yetirilən - başı kəsilən, gözləri çıxarılan, dərisi soyulan, çarmıxa çəkilən... əzizləri üçün deyil, həm də bir gecədə yer üzündən silinən doğma şəhərləri - Xocalı üçün ağ deyirlər: “Xocalım vay!”

Yox, yox, Xocalı daşqınlardan, zəlzələlərdən, vulkan püskürmələrindən məhv olmadı. Elə olsaydı, gec və ya tez, bu dərdlə barışmağa məhkum idik. İnsan təfəkkürünə sığmayan bu vəhşiliyin - Xocalı qətləminin müəllifləri ermənilər idi. Özlərini bütün dünyaya “yazıq”, “məzlum” kimi təqdim edən, əslində isə fikri-zikri türk-müsəlman dünyasını qan selində üzdürmək olan, bu mənfi niyyətlərinə nail olmaq üçün hər cür vəhşiliyə, qəddarlığa əl atan, insanlıq simalarını hələ Xocalı qətləmindən neçə əsr əvvəl itirən ermənilər... Torpaqlarımıza yiyə, sərvətlərimizə sahib olmaq üçün dondan-dona girən, havadarlarına güvənən, cəzasız qalacaqlarını düşünən, yalanlarına bel bağlayan ermənilər. Ovulası gözlərini türkün torpaqlarına dikib, böyük iştahla “O yer mənim, bu yer mənim” deyən ermənilər...

Bizi arxasız gördülər arxalı qanıçənlər?! Bizi əliyalın, silahsız gördülər tərədən-dırnağadək silahlanmışlar? Bizi unutqan saydılar “Dənizdən-dənizə böyük Ermənistan” yaratmaq məqsədlərini bir an belə unutmayan ermənilər?! Nə düşündülər, nə saydırsa, bu boyda qətləminə arxayın, gülə-gülə, sevinə-sevinə qol çəkildilər. O gecə Allahdan başqa

ümid yerimiz yox idi, bircə ona güvənirdik, onun mərhəmətinə bel bağlamışdıq, bizi qoruyacağına, bu boyda dəhşətə, faciəyə, qətləminə imkan verməyəcəyinə inanırdıq. Deyəsən Allahın da yadına düşmədik o gecə...

Soyqırım tarixi, ermənilərin Azərbaycan ərazilərində məskunlaşdırıldığı dövrdən başlanır. 1813-cü ildə Gülistan və 1828-ci ildə Türkmənçay müqavilələrinin, həmçinin 1828-1829-cu illərdə Türkiyə-Rusiya müharibəsindən sonra Ədirnə sülh müqaviləsinin bağlanması ilə Azərbaycanın tarixi torpaqları bölündü. Araz çayı sərhədə çevrildi... Çar Rusiyası erməniləri işğal etdiyi Şimali Azərbaycan torpaqlarında yerləşdirməyə və onların məmləkətimizdə məskunlaşmalarına xüsusi diqqət ayırdı. Gəlmələrin ayaqları torpaqlarımıza dəyən kimi ərazi iddiaları başladı. Təkcə 1904-1905-ci illərdə ermənilər Bakıda, Tiflisdə, İrəvanda, Naxçıvanda, Gəncədə, Qarabağda, Zəngəzurda yüz minlərlə azərbaycanlıyı qətlə yetirdilər. İrəvan və Gəncə quberniyalarında 200-dən artıq yaşayış məntəqəsi məhv edildi. Zəngəzur, Şuşa, Cavanşir, Cəbrayıl ərazilərində yüzlərlə Azərbaycan kəndi tamamilə dağıldı.

Bir sıra hegemon dövlətlərin dəstəklədiyi bu mənfi siyasət tək-cə çar Rusiyası dövründə deyil, sovet hakimiyyəti illərində də ardıcıl davam etdirildi. Sovet imperiyası dağılandıqdan sonra ermənilərin işğalçılıq siyasəti daha geniş vüsət aldı. Təcavüzkar erməni millətçilərinin azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə

və soyqırımı siyasəti kütləvi talan və qırğınlarla müşayiət olundu.

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsində yaşayan ermənilərdən ibarət silahlı dəstələr Xankəndində dislokasiya edilmiş keçmiş SSRİ ordusunun 366-cı motoatıcı alayının şəxsi heyətinin və onun sərəncamında olan texnikanın bilavasitə iştirakı ilə Xankəndi və Əsgəranın arasında yerləşən Xocalı şəhərini yerlə-yeksan etdilər. Şəhəri oda qalayan erməni silahlı birləşmələri xüsusi qəddarlıqla dinc əhaliyə divan tutdular.

Erməni təcavüzkarlarının Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi növbəti kütləvi qırğın nəticəsində 613 nəfər, o cümlədən 106 qadın, 63 uşaq, 70 qoca amansızlıqla qətlə yetirilmiş, 487 nəfər şikəst olmuş, 1275 dinc sakin əsir götürülmüş, 155 nəfərin taleyi isə hələ də məlum deyildir. Bu soyqırımı aktı nəticəsində 8 ailə tamamilə məhv edilmiş, 25 uşaq hər iki valideynini itirmişdir. Soyqırımı zamanı 56 nəfər xüsusi qəddarlıqla öldürülmüş, 3 nəfər diri-diri yandırılmış, başlarının dərisi soyulmuş, bədən əzaları və başları kəsilmiş, gözləri çıxarılmış, hamilə qadınların qarnı süngü ilə deşik-deşik edilmişdi. Bu əməllərin qabaqcadan düşünülmüş qaydada, milli əlamətlərinə görə insanların tamamilə və ya qismən məhv edilməsi niyyəti ilə törədilməsi Xocalı faciəsinin beynəlxalq hüquqa əsasən məhz soyqırımı olduğunu təsdiq edir.

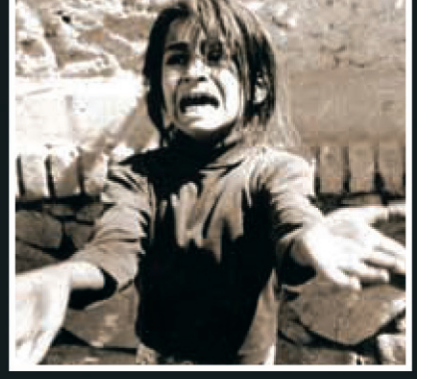
Həmin gecə baş verənlər tək-cə xalqımıza qarşı soyqırımı deyildi, bəşəriyyətə, insanlığa qarşı törədil-

miş qanlı cinayət idi. Buna baxmayaraq, o zamankı Azərbaycan hakimiyyəti bu dəhşətli hadisəyə siyasi qiymət verilməsi, qanlı qırğın barədə obyektiv məlumatların dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün heç bir iş görmədi. Yalnız Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev xalqın təkidi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə gəldikdən sonra bu qanlı faciəyə ilk dəfə hüquqi-siyasi qiymət verildi. 1994-cü ildə Ulu öndərin təşəbbüsü ilə Azərbaycan parlamenti 26 fevralı Xocalı soyqırımı günü kimi qəbul etdi.

Xocalı soyqırımını törətməklə erməni millətçiləri Azərbaycan xalqını qorxutmaq, onun mübarizə əzmini qırmaq, torpaqların işğalı faktı ilə barışmağa məcbur etmək kimi məkrli məqsədlər güdmüşdür. Xalqımızın dövlətin suverenliyinin müdafiəsində yüksək qəhrəmanlıq nümunəsi hiyləgər, amansız düşmənin bu niyyətini ürəyində qoydu...

Bu gün Azərbaycan dövləti erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı törətdiyi cinayətlər, o cümlədən Xocalı soyqırımı haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, onun soyqırımı kimi tanınması üçün məqsədyönlü və ardıcıl fəaliyyət göstərir.

Faciə ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında Heydər Əliyev Fondunun da xüsusi xidmətləri var. Fond sistemli və ardıcıl fəaliyyət göstərir, xüsusi layihələr həyata keçirir. Ermənilərin xalqımızın başına gətirdiyi müsibətləri əks etdirən filmlərin, fotosənədlərin, kitabların yayılması bu baxımdan mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Fondun dəstəyi ilə Azərbaycan, rus, ingilis,

alman, fransız və ərəb dillərində hazırlanmış "Qarabağ həqiqətləri" bukletlər toplusu və onların CD, DVD variantlarının əksər ölkələrdə paylanması xalqımızın üzləşdiyi fəlakətləri əks etdirən böyük təbliğat işlərindən biri olmuşdur. Fondun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü əsasında İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Gənclər Forumunun dünyanın qırxdan çox ölkəsində həyata keçirdiyi "Xocalıya ədalət!" kampaniyasının məqsədi də beynəlxalq ictimaiyyəti bu qanlı hadisə ilə bağlı ətraflı məlumatlandırmaqdır. Artıq "Xocalıya ədalət" kampaniyasına dünyanın əksər ölkələrində xeyli könüllü qoşulmuşdur.

Xocalı soyqırımının beynəlxalq müstəvidə tanınması, erməni faşizminin ifşası istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərin məntiqi nəticəsi olaraq son illər Kanada, Meksika, Kolumbiya, Peru, Pakistan İslam Respublikası, Bosniya və Herseqovi-

na, Rumıniya, Çexiya və İordaniyanın parlamentləri Xocalı soyqırımını tanımışlar. ABŞ-ın Vest Viciniya ştatının qanunverici orqanının Nümayəndələr Palatasında Xocalı faciəsi ilə bağlı qətnamə qəbul edilmişdir. Qətnamədə Xocalıda törədilmiş cinayətlərin 1988-ci ildən Azər-

baycanın Dağlıq Qarabağ regionunda erməni hərbi qüvvələri tərəfindən həyata keçirilən təcavüzün tərkib hissəsi olduğu qeyd edilir. Bundan əvvəl isə Kaliforniya, Massaçusets, Texas, Nyu-Cersi, Meyn, Nyu-Meksika, Arkanzas, Corciya, Oklahoma, Tennesi, Pensilvaniya, Kon-

nektikut, Florida, Missisipi ştatlarının qanunverici orqanlarında da müvafiq qətnamələr qəbul olunmuş, Xocalı soyqırımını baskarlarının məsuliyyətdə cəlb olunması tələb edilmişdir.

Xocalı soyqırımının 22-ci ildönümü "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində də silsilə tədbirlərlə qeyd edildi. Bu tədbirlərdə xüsusi ilə qeyd edildi ki, bu gün Azərbaycan yerləşdiyi bölgənin ən qüdrətli dövləti, dünyada söz və nüfuz sahibidir. Deməli, erməni terroru, qətləmə qurbanlarının qanı yerdə qalmayacaq, Azərbaycan xalqının haqq işi qalib gələcəkdir.

Bütün Azərbaycan xalqı kimi, "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin kollektivi də bu inamla yaşayır, ədalətin zəfər çalmasını tezləşdirilməsinə öz töhfəsini əsirgəmir.

Rasif TAHIROV

QIYAMƏTƏ QALMASINI!

(İxtisarla)

Çox oturub-duracaq
Erməninin sözüylə?
Yumub öz gözlərini,
Çox şeyə çox baxacaq
Erməninin gözüylə?
Hardan yaranıb görən
Bu qaniçən millətə
Bu mərhəmət, bu sevgi?
Başıma gülənlərin
Baisi, səbəbkarı
Gözü qandan doymayan
Ermənilər deyil ki?!
Nə vaxt bitəcək görən
Erməni yalanına
Bu məhəbbət, bu həvəs?
Nə vaxt biləcək dünya
Əsl həqiqəti bəs?
Nə vaxt xəbər tutacaq
Sonsuz hikkələrindən,
Saysız kələklərindən,
Vəhşi əməllərindən?
"Dənizdən dənizədək"
"Gizli" planlarından?
Nə vaxt biləcək görən
Qanıma susamışın
Türkün torpaqlarında
Baş kəsmək olub işi?
Dünyanın dörd yanına
Yalan, iftira, böhtan,
Şər əkmək olub işi?
Nə qadını xanımdı,
Nə kişisi bir kişi.
Nə vaxt biləcək, nə vaxt?
Nə vaxt? Haçan? Nə zaman?

Belə qırğın, qətləmə
Nə vaxtsa olubdu ki?
Bəşər yaranan gündən

Həttə ən zalım ordu
Bu qədər qəddarlıqla
Dinc, günahsız insanı
Heç nədən qırıbdı ki?
Əliyalm olanın
Əllərini dibindən
Kəsib, qoparıbdı ki?
Gəlinlərin bətnində
Körpəyə qırıbdı ki?
Südəmər uşaqların
Gözünü oyubdu ki?
Dərisin soyubdu ki?
Anaların döşünü
Xəncərlə qopararaq
Ağlayan körpəsinin
Ağzına basıbdı ki?
Cəsədlərin üzünə,
Sinəsinə, alınına
İftixarla, qürurla
Adını yazıbdı ki?
Bu dəhşətli səhnəyə
Baxdıqca, sevincindən
Qol açıb, süzübdü ki?
Atılıb-düşübdü ki?
Düzlər cəsədlə dolu,
Üzlər əzabla dolu,
Gözlər dəhşətlə dolu.
Körpənin özü burda,
Başı başqa yerdədir,
Qol-qıçı ayrı yerdə...
Ən vəhşi heyvan belə
Nə qədər ac olsa da
İnana bilmərəm ki,
Bu qədər qəddarlıqla
Parçasın ovunu.
İtdən betər olana,
Qurddan betər olana
İnsan demək olarmı?
Mən necə insan deyim?
Dünya nə deyir desin,
Dığa desin, hay desin,
"Yazıq" desin, "yan" desin,
Canını qurban desin...
Qəsdimə duranlara,
Körpəmdən qocayadək
Heç kəsə rəhm etməyib,

Beləcə qıranlara
Mən niyə insan deyim?!

O vaxtdan qurumayı
Gözümün yaşı mənim.
Ovundurmaq istəyir
Dərd bilməz naşı məni.
İllər keçir, ağlamaq
Mənə nə verdi axı?
Ağladıqca, üstümə
Düşmən yeridi axı.
At oynatdığı yerlər
Mənim yerimdi axı.
Mənim torpağım-daşım,
Mənim yurdumdu axı.
Çoxmu gəzdirəcəyəm
Sinəmdəki bu dağı?
Özü öz xoşu ilə
Çıxıb gedəndi yağı?
Onda arxasız idim,
Yer də ona arxaydı,
Göy də ona arxaydı-
Şaxta, çovğun, boran, qar,
Qış da ona arxaydı.
Ayaqyalın qaçanın
Qar üstə qaldı izi,
İz də ona arxaydı...
Onda arxasız idim,
İndi nə olub axı?!
Arxam Azərbaycanım!
Onda ordum yox idi,
Onda gücüm yox idi.
Onda əli yalındım,
Onda böyük qonşumu
"Böyük qardaş" sayırdım,
Onda bəlli, yanıldım,
Onda bəli, yanıldım,
Bir də onda ayıldım,
Nə əlimdə qılınc var,
Nə də əlimdə qalxan.
Bir də onda ayıldım
Qarabağım yanırdı...
Onda belə alındı,
İndi nə olub axı?
Qisas vaxtı deyil ki?!
Qiyamətə nə qalsa

Səni dərdə salmasın.
Amma nə olur-olsun,
Yerlə yeksan edilən
Xocalının qisası
Qiyamətə qalması!
Eşidirsən, ay oğul?
Eşidirsən, ay iğid?
Eşidirsən, qardaşım?
Eşidirsən, yoldaşım?
Eşidirsən, adaşım?
Eşidirsən, yaddaşım?
Canı canımdan olan,
Eşidirsən sən məni?
Qanı qanımdan olan,
Eşidirsən sən məni?
Ağrımı öz ağrısı
Sayanlar eşitsinlər,
Kədərimi, dərdimi
Duyanlar eşitsinlər.
Ayıqlar eşitsinlər,
Sayıqlar eşitsinlər,
Erməni torpağımdan
Özü çətin çıxasın,
Ağlını öz başına
Bir də nə vaxt yığıasın?
Yığanda da düşünər
Əldə qalar yaxası,
Nə deyəcək ağası?

Onda belə alındı,
Onda əli yalındım,
İndi nə olub axı?
Mən hazır, ölkəm hazır!
Düşmən də neçə ildir
Mənim torpaqlarımda
Özünə qəbir qazır...
Uzun sözün qisası:
Canı canımdan olan,
Eşidirsən siz məni?
Qanı qanımdan olan,
Eşidirsən siz məni?
Xocalının qisası
Qiyamətə qalması!
Qalması a..., qalması!

Rasif İMANOĞLU

(Əvvəli 3-cü sahifədə)

gün ağlamağı məqbul sayanları iyronc əməllərindən çəkindir-məyib.

İndi hər dəfə qapı dalında "qəzetçi" görəndə ixtiyarsız "Bakılı oğlanlar" komandasının üzvlərindən birinin sözü yadıma düşür: "Bağışlayın, 100 manatınız olmaz?"

Gülməlidir? Məncə yox.

Cəmiyyətimizdə söz demək, azad fikir söyləmək üçün yaradılmış şəraitdən qələm əhli kimi mən də razıyam. İnsanın doğruduzgün məlumatı, faydalı təklif, ağıllı sözə həmişə ehtiyacı

mətbuatından ən çox zərbələr mənə dəyibdir. Mənə və mənim ailəmə dəyibdir. Çünki mən bu yaşım qədər həyatın bütün mərhələlərindən keçmişəm, bütün dövrləri yaşamışam, hətta Moskvada bütün vəzifələrdən kənarlaşdığım zaman buradakı bədxahlar və ermənilər mənim əleyhimə müxtəlif kampaniyalar aparın zaman da mətbuatda heç vaxt mənə qarşı belə yalanlar, böhtanlar, iftiralar, təhqirəmiz sözlər oxumamışdım. Amma indi mən bunları görürəm, oxuyuram. Harada? Azərbaycan mətbuatında, mənim doğma və-

MÜVƏQQƏTİ QAYDALAR TƏSDİQ EDİLMİŞDİR

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyində "Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat və magistratura səviyyələrində təhsil alanların köçürülməsi, xaric edilməsi, bərpa olunması və akademik məzuniyyət götürülməsinə dair müvəqqəti Qaydalar"ın təsdiq edilməsi barədə əmr imzalanmışdır.

Müvafiq əmr Təhsil Nazirliyinin 1996-cı il 7 avqust tarixli əmri ilə təsdiq olunmuş "Ali və orta ixtisas təhsili məktəbləri tələbələrinin köçürülməsi, tələbələr sırasından xaric edilməsi və bərpa olunması, akademik məzuniyyət alması və təkrar kursda saxlanması haqqında Əsasnamə"nin müddəaları ilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 24 dekabr tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat və magistratura səviyyələrində kredit sistemi ilə tədrisin təşkili Qaydaları"nda olan ziddiyyətin aradan qaldırılması məqsədlərinə xidmət edir.

Əmrdə qeyd edilmişdir ki, ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat və magistratura səviyyələrində təhsil alan tələbələrin köçürülməsi, tələbələr sırasından xaric edilməsi, bərpa olunması və akademik məzuniyyət götürülməsi Qaydaları tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasının bütün ali təhsil müəssisələrinə (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla) şamil edilir.

Ali təhsilin bakalavriat səviyyəsində tələbələrin bir ali təhsil müəssisəsindən digərinə köçürülməsi, ixtisasının və (və ya) təhsilalma formasının dəyişməsi, tələbələr sırasına bərpası və akademik məzuniyyətdən qayıtması qış və yay tətili dövründə həyata keçirilir.

Ali təhsilin magistratura səviyyəsində isə tələbələrin bir ali təhsil müəssisəsindən və ya ixtisasdan digərinə köçürülməsinə yol verilmir. Həmin səviyyədə təhsil alan tələbələr yalnız təhsilalma formasını dəyişmək, xaric olunanlar isə öz ixtisası üzrə əvvəl təhsil aldıkları ali təhsil müəssisələrinə bərpa olunmaq hüququna malikdirlər.

Bir ali təhsil müəssisəsindən digərinə köçürülmə, ixtisasını dəyişən və tələbələr sırasına bərpa olunan şəxslər (dövlət sifarişində təhsil alanların eyni ixtisas üzrə köçürülməsi istisna olmaqla) təhsillərini yalnız ödənişli əsaslarla davam etdirə bilərlər.

Ali təhsilin bakalavr səviyyəsində tələbələrin ixtisasını və (və ya) təhsilalma formasını dəyişməsi, bir ali təhsil müəssisəsindən digərinə köçürülməsi birinci semestr başa çatdıqdan sonra həyata keçirilir. Köçürülmə o şərtlə aparıla bilər ki, Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası (TQDK) tərəfindən keçirilən qəbul imtahanlarında tələbənin topladığı bal qəbul olunduğu ildə köçürülmək istədiyi ali təhsil müəssisəsində müvafiq ixtisas üzrə minimal keçid balından az olmasın. Bu zaman tələbənin qəbul olunduğu və köçürülmək istədiyi ixtisaslar TQDK tərəfindən müəyyən olunmuş eyni ixtisas qrupu daxilində olmalıdır.

Xarici ölkə ali təhsil müəssisələrindən köçürülmə məsələsinə baxılarkən tələbənin təhsil aldığı ali təhsil müəssisəsinin dünyanın ən yaxşı ali təhsil müəssisələri reytinglərində yer alması, TQDK tərəfindən keçirilən qəbul imtahanlarında iştirak etdiyi halda tələbənin topladığı balın həmin ildə köçürülmək istədiyi ali təhsil müəssisəsində müvafiq ixtisas üzrə minimal keçid balından az olmaması və tələbənin akademik göstəriciləri nəzərə alınmalıdır.

Tələbənin təhsil aldığı ali təhsil müəssisəsində eyni ixtisas üzrə təhsilalma formasını dəyişməsi onun ərizəsi əsasında (qiyabi təhsilalma formasından əyaniyə keçirilərkən çağırış yaş çatmış oğlanlar üçün hərbi xidmətdən möhlət hüququ barədə arayış əlavə olunmaqla) rektorun əmri ilə həyata keçirilir. Bu halda oğlanların hərbi uçot sənədlərində müvafiq qeydlər aparılır.

Digər ali təhsil müəssisəsinə və ya ixtisasa köçürülmək istəyən tələbə Qaydalarda qeyd olunmuş müvafiq sənədləri təqdim etməklə köçürülmək istədiyi ali təhsil müəssisəsinə ərizə ilə müraciət etməlidir. Tələbənin köçürülmək istədiyi ali təhsil müəssisəsində onun təqdim etdiyi sənədlər "Tələbə-məzun" dövlət elektron məlumat

sistemi ilə tutuşdurulur, təhsil aldığı xarici ölkə ali təhsil müəssisəsinin həmin ölkədə akkreditə olunması və dünya reyting cədvəllərindəki yeri yoxlanılır, habelə təhsil aldığı ali təhsil müəssisəsinə müvafiq sorğular göndərilməklə köçürülmə üçün əsasların olub-olmadığı müəyyənləşdirilir. Tələbələrin köçürülməsi mümkün sayıldığı hallarda ali təhsil müəssisəsi onların siyahısını (əvvəlki təhsil səviyyəsi barədə sənəd, qəbul və xaric olunma, təhsil barədə əmrlərdən çıxarışlar və blankı Təhsil Nazirliyi tərəfindən verilən dövlət nümunəli akademik arayış əlavə olunmaqla) Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinə təqdim edir. Həmin sənədlər Təhsil Nazirliyində yoxlanılır və müsbət rəy olduğu halda, tələbənin bir ali təhsil müəssisəsindən digərinə köçürülməsi məsələsinə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Təhsil üzrə Komissiya ilə razılaşdırılır. Müsbət qərar qəbul olunduğu təqdirdə, Təhsil Nazirliyi tələbənin təhsil aldığı ali təhsil müəssisəsinə müvafiq məktubla akademik arayış blankını, köçürülmək istədiyi ali təhsil müəssisəsinə isə öz razılıq məktubunu göndərir.

Tələbənin təhsil aldığı ali təhsil müəssisəsinin rektoru Təhsil Nazirliyinin məktubunu aldıqdan sonra 2(iki) iş günü müddətində tələbənin başqa ali təhsil müəssisəsinə köçürülməsi ilə bağlı xaric olunması haqqında əmr verir və akademik arayışla birlikdə tələbənin şəxsi işini onun köçürüldüyü ali təhsil müəssisəsinə göndərir.

Tələbələr sırasından xaric edilmə proseduru gəlinə, tələbə öz arzusu ilə, başqa ali təhsil müəssisəsinə köçürüldükdə, ali təhsil müəssisəsinin daxili intizam qaydalarını kobud şəkildə pozduqda, müəyyən kateqoriya xəstəliklərlə əlaqədar səhhətinə görə (həkim-məsləhət komissiyasının arayışına əsasən), növbəti tədris ilinə qeydiyyatdan keçməyib semestrin sonuna qədər ali təhsil müəssisəsi ilə əlaqə saxlamadıqda ali təhsil müəssisəsindən xaric edilə bilərlər. Ali təhsil müəssisəsindən xaric edilmiş şəxslər (oğlanlar) hərbi xidmətə çağırışdan möhlət hüququnu itirirlər.

Ali təhsil pilləsinin hər iki səviyyəsində tələbələr sırasından xaric edilmiş şəxslər xaric olunma vaxtından bir semestr keçdikdən sonra ali təhsil müəssisəsinə bərpa olunmaq hüququna malikdirlər. Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisəsindən xaric olunmuş şəxsin həmin ali təhsil müəssisəsinə öz ixtisası üzrə bərpası onun ərizəsi əsasında Qaydaların 1.4-cü bəndində göstərilən müddətdə ali təhsil müəssisəsinin rektorunun əmri ilə həyata keçirilir. Bütün digər hallarda Qaydaların 1.7-1.10-cu və 2.2-2.8-ci bəndlərinin tələbləri gözlənilməklə tələbənin bərpası Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin razılığı ilə reallaşdırılır.

Xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələrində təhsil alıb sonradan səhhətinə görə xaric olunan, eləcə də hər hansı bir səbəbdən xarici ölkə ali təhsil müəssisələrindən tələbələr sırasından xaric edilmiş şəxslər ixtisasına uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının müvafiq mülki ali təhsil müəssisələrinə bərpa oluna bilərlər.

Tələbəyə müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırıldıqda (xidmət müddətində), ailə vəziyyətinə görə (2 il müddətində), səhhətinə görə (həkim-məsləhət komissiyasının arayışında göstərilən müddətdə), sosial məzuniyyətə çıxdıqda (qanunvericiliklə müəyyən olunmuş müddətdə), müxtəlif proqramlar əsasında xarici ölkələrə təhsil almağa getdikdə akademik məzuniyyət verilir. Akademik məzuniyyətdən qayıdan şəxslər tədris prosesinə növbəti semestrə buraxılırlar.

QARADAN BAŞQA RƏNG TANIMIRLAR

var. Amma sözü ucuzlaşdırmağa, hörmətdən salmağa, çox şərfli ənənələri olan mətbuatımızın nüfuzuna ləkə vurmağa heç kəsin haqqı yoxdur. Kiminsə haqqımızda böhtan danışmağından xoşumuz gəlir?! Belə isə, biz başqalarının təhqir edilməsi ilə niyə razılışıq? Onların hissiyyətinə, mənəviyyətinə toxunan yazılara niyə adi hal kimi baxırıq? Tənqid başqa şeydir, şər, böhtan atmaq, ağzına gələni qələmə almaq tamam başqa şey. Hələ onu demirəm ki, tənqidin özü də obyektiv və qərəzsiz olmalıdır. "Ayının min oyununu..." xatırladan tənqid, tənqid deyil.

Qəzetçiliklə bu müqəddəs peşənin fədailəri, əsl jurnalistlər məşğul olmalıdırlar. Mətbuatda nəşirlərə meydan verilməsində tək cəmətbuat deyil, bütün cəmiyyət uduzur.

"Babam mənə kor deyib, gəlib-gedəni vur deyib" prinsipi ilə yaşayan, çatana çatıb, çatmayana min böhtan atan, ilham pərisi şər, böhtan, iftira, yalan olan, müqəddəs peşə sayılan jurnalistikanın adına yalnız ləkə gətirən bəzi muzdlu mirzələrə Umummilli liderimiz Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının 10 illiyinə həsr olunmuş yubiley mərasimində dediyi sözləri xatırlatmaq istəyirəm: "İndi Azərbaycanda tam mətbuat azadlığı yaratmışıq. Mətbuat azaddır, kim olursa olsun, heç kəsin mətbuata toxunmağa ixtiyarı yoxdur. Müxalifət

tənimdə. Yaratdığım bu mətbuat azadlığının nəticəsindən sui-istifadə edənlər minnətdarlıq etmək əvəzinə mənə qarşı bu cür təhqirlər yazırlar. Biz Azərbaycan xalqına xidmət edirik və edəcəyik. Ona görə də o yalanların, böhtanların heç biri bizə yapışmayacaqdır."

... Yeddi-səkkiz ilin söhbətidir. Vaxtilə kiçik bir xəbəri belə düz-əməlli yazmağı üçün qəzetimizdə işləməyən qəti etiraz etdiyim bir həmkarımla rastlaşdım. Fəxrli cibindən çıxartdığı vəsiqəni mənə uzatdı: "Onda mənə işə götürmədin. Bax, indi filan qəzetin Baş redaktoruyam!" - dedi.

Təəccüblənmədim. Onun kimi çox "redaktorlar" görmüşdüm. Aralanmaq istəyəndə maaşımı soruşdu. "Bəs edir", - dedim. Nə fikirləşdisə, "Bəlkə bizim qəzetə keçsən?! Yazmaq sənədən, bərəkət mənədən," - dedi. Üzümdeki ifadədən təklifin ürəyimi açmadığını aydın hiss etdi və söhbətin mövzusunun dəyişməyə məcbur oldu:

- Maşınlayam, yolumuz bircə, aparım.

Söz meydanının piyadası bahalı maşınına əyləşib, şəhərin mərkəzinə doğru istiqamət götürdü.

Mən isə o vaxt ilk dəfə mərkəzdən uzaqda - Səkkizinci Kilometr qəsəbəsində yaşadığıma əməlli-başlı sevindim. Sevindim ki, bir yolun yolçusu olmadığım bu mətbuat piyadası ilə yolumuz da bir deyil.

Rasif TAHIROV

Rusca-İngiliscə-Azərbaycanca dənizçilik terminlərinin izahlı lüğəti

(Əvvəli ötən nömrələrimizdə)

Агент генеральный

CENERAL AGENT

Занимается агентированием судов в нескольких портах в пределах одного государства на основе соглашения с судовладельцем. Если генеральный агент не имеет во всех портах своих филиалов, тогда он выполняет эту работу через субагентов в этих портах, на основе заключенных с ними соглашений. В этом случае судовладелец имеет отношение только с генеральным агентом, и все расчеты производит только с ним.

Агент защитный

PROTECTING AGENT

Если по условиям чартер-партии агента назначает фрахтователь, то судовладелец при необходимости назначает также и своего агента, который называется защитный агент (protecting agent). Защитный агент назначается судовладельцем для оказания капитану помощи и выполнения отдельных поручений судовладельца. Услуги защитного агента оплачиваются в размере 50 % от базисной ставки агентского тарифа.

Агент линейный

LINER AGENT

Помимо обычного обслуживания линейный агент выполняет ряд дополнительных функций. Занимается букированием грузов на линии, рекомендует и назначает стивидоров, тальманов, терминальных операторов, субагентов; при необходимости занимается вопросами экспедирования грузов, претензиями по грузам, ремонтом контейнеров и т.п.; от имени принципала выдает коносамент, манифест и др. необходимые грузовые документы, если требуется; готовит дисбурсментский счет и периодически составляет финансовый отчет, а также выполняет другие функции в зависимости от поручения принципала.

Агент Ллойда

LINER AGENT

Представитель страховой корпорации Ллойда, который занимается морским страхованием. Агентами Ллойда могут быть самостоятельные, имеющие собственное наименование судовые маклерские фирмы, которые на договорной основе получают от Ллойда полномочия его агента. При убытках, повреждениях судов или грузов капитаны, грузовладельцы или страховщики обращаются к агенту Ллойда, который за определенную плату производит сюрвейерные осмотры при авариях на судах и на основе этого составляет аварийный сертификат.

A

Баş agent

Gəmi sahibi ilə bağlanmış müqavilə əsasında bir dövlətin hüduqlarında bir neçə limanda gəmilərə agent xidmətinin göstərilməsi ilə məşğul olan nümayəndə. Əgər baş agent bütün limanlarda filiallara malik deyilsə, onda o, bu işi həmin limanlarda bağlanmış müqavilələr əsasında sub-agentlər vasitəsilə yerinə yetirir. Bu halda gəmi sahibi yalnız baş agentlə münasibətdə olur və bütün hesablaşmaları ancaq onunla aparır.

Müdafiəçi agent

Əgər çarter-partiyanın şərtlərinə görə agenti fraxt edən təyin edirsə, onda gəmi sahibi də lazım olduqda, özünün müdafiəçi agentini (protektinq agent) təyin edir. Müdafiəçi agent kapitana kömək göstərmək və gəmi sahibinin ayrı-ayrı tapşırıqlarını yerinə yetirmək üçün gəmi sahibi tərəfindən təyin edilir. Müdafiəçi agentin xidmətləri agent tarifiinin bazis dərəcəsinin 50 % miqdarında ödənilir.

Xətti agent

Xətti agent adı xidmətdən başqa, bir sıra əlavə funksiyalar yerinə yetirir. Xətdəki gəmiləri yüklə müntəzəm təmin etməklə məşğul olur, lazım olduqda stividorları, talmanları, terminal operatorlarını, subagentləri tövsiyə və təyin edir; yüklərin göndərilməsi məsələləri ilə, yüklər üzrə pretenziyalarla, konteynerlərin təmiri və s. ilə məşğul olur; tələb edilsə, prinsipalın adından konosament, manifest digər lazımı yük sənədlərini verir; disbursment hesabını hazırlayır və vaxtaşırı maliyyə hesabatını tərtib edir, habelə prinsipalın tapşırığından asılı olaraq digər funksiyaları yerinə yetirir.

Lloyd agenti

Dəniz sığortası ilə məşğul olan Lloyd sığorta korporasiyasının nümayəndəsi. Müstəqil, xüsusi ada malik olan gəmi makleri firmaları Lloydun onun agentinin səlahiyyətlərini müqavilə əsasında almaqla Lloydun agentinə ola bilərlər. Gəmilərə və ya yüklərə zərərin dəyməsi və ya onların zədələnməsi zamanı kapitanlar, yük sahibləri və ya sığortaçılar Lloyd agentinə müraciət edirlər, o da müəyyən ödəniş müqabilində sürveyer baxışları keçirərək, bunun əsasında qəza sertifikatı tərtib edir.

Агентирование судна

SHIP'S AGENCY SERVICE

Комплекс услуг, выполняемых морским агентом при заходе судна в порт. Морской агент - это представитель судовладельца, выступающий от имени и за счет последнего в соответствии с полномочиями, основанными на законе или договоре во всех делах судовладельца.

В большинстве стран нет специальных законодательных актов, посвященных морскому агентированию. Комплекс услуг, выполняемых морским агентом при заходе судна в порт. Морской агент - это представитель судовладельца, выступающий от имени и за счет последнего в соответствии с полномочиями, основанными на законе или договоре во всех делах судовладельца.

В большинстве стран нет специальных законодательных актов, посвященных морскому агентированию. В Азербайджане вид деятельности и объем полномочий морского агента определяется Законом Азербайджанской Республики - Кодексом по торговому мореплаванню.

Морской агент, кроме интересов судовладельца, может также защищать интересы фрахтователей, отправителей и получателей груза, страховщиков и других третьих лиц.

Третьи лица, с которыми взаимодействует морской агент, многочисленны и различны. В принципе их можно разделить на две основные группы: первая - официальные власти, вторая - состоящие в кратковременных договорных отношениях. К официальным властям относятся: администрация портов, таможенные, пограничные, санитарные и полицейские власти, консульства, нотариусы, судебные органы и др. Кратковременные договорные партнеры - это компании, участвующие в договоре перевозки (фрахтователи, отправители и получатели груза, их агенты и страховщики); компании, обслуживающие груз (стивидорные, терминальные, экспедиторские, тальманские и др.); компании, обслуживающие судно (лоцманские, буксирные, швартовые, судоремонтные и др.).

Основные функции морского агента:

- до прихода судна в порт согласование с грузополучателями и портом места и условий обработки судна;
- выполнение таможенных, иммигрантских, санитарных, портовых и других формальностей;
- при необходимости организация приема и сдачи грузов и их хранения;
- организация оформления грузовых и других документов;
- до прихода судна в порт предоставление судовладельцам и капитанам судов необходимой информации о портовых обычаях, наличии груза и др.;
- до прихода судна в порт предоставление судовладельцам информации о сумме портовых сборов за судозаход;
- выдача капитану наличных денег (только после получения письменного подтверждения судовладельца);
- организация ремонтных работ на судне, снабжение судна бункером, провизией, пресной водой и др. и при необходимости - медицинское обслуживание членов экипажа;
- выполнение любых других поручений судовладельца, связанных с судном, членами экипажа, грузом и др.

Gəmiyə agent xidməti

Gəmi limana daxil olduğu zaman dəniz agentinin ona göstərdiyi kompleks xidmətlər. Dəniz agenti qanunda və ya müqavilədə əsaslandırılmış səlahiyyətlərə müvafiq surətdə gəmi sahibinin bütün işlərində onun adından və onun hesabına çıxış edən gəmi sahibinin nümayəndəsidir.

Bir çox ölkələrdə dəniz agentliyinə həsr olunmuş xüsusi qanunvericilik aktları yoxdur. Azərbaycanca dəniz agentinin fəaliyyət növü və səlahiyyət dairəsi Azərbaycan Respublikasının Qanunu - Ticarət Gəmiçiliyi Məcəlləsi ilə müəyyənləşdirilir.

Dəniz agenti gəmi sahibinin maraqlarından başqa, fraxtedənlərin, yükəndənlərin və yükalanların, sığortaçıların və digər üçüncü şəxslərin maraqlarını da müdafiə edə bilər.

Dəniz agentinin qarşılıqlı əlaqədə olduğu üçüncü şəxslər çoxsaylı və müxtəlifdirlər. Prinsip etibarilə onları iki əsas qrupa bölmək olar: birincisi - rəsmi hakimiyyət orqanları, ikincisi - qısamüddətli müqavilə münasibətində olanlar. Rəsmi hakimiyyət orqanlarına liman, gömrük, sərhəd, sanitariya strukturlarının idarəetməsi və polis hakimiyyəti, konsulluq, notarius, məhkəmə orqanları və sair aiddir. Qısamüddətli müqavilə tərəfdaşları isə yükdaşıma müqaviləsində iştirak edənlər (fraxtedənlər, yükəndənlər və yükalanlar, onların agentləri və sığortaçılar); yükə (stividor, terminal, ekspeditor, talman və b.) və gəmiyə (losman, yedək, sahələ və ya alma, gəmi təmiri və s.) xidmət göstərən şirkətlərdir.

Dəniz agentinin əsas funksiyaları aşağıdakılardır:

- gəmi limana gələndə qədər yükalanlarla və liman rəhbərliyi ilə gəminin yüklənilməsi, boşaldılacağı yerin və şərtlərin razılaşdırılması;
- gömrük, immiqrasiya, sanitariya, liman və digər rəsmiyyətlərin yerinə yetirilməsi;
- zərurət olduqda yüklərin qəbulunun, təhvilinin və onların saxlanması təşkil edilməsi;
- yük sənədlərinin və digər sənədlərin rəsmiləşdirilməsinin təşkil olunması;
- gəmi limana gələndə gəmi sahiblərinə və kapitanlarına liman qaydaları, yükün mövcudluğu və s. barədə zəruri məlumatın verilməsi;
- gəmi limana gələndə gəmi sahiblərinə gəminin limana daxil olmasına görə rüsumların məbləği barədə məlumatın verilməsi;
- kapitana nağd pulun verilməsi (yalnız gəmi sahibindən yazılı təsdiqləmə aldıqdan sonra);
- gəmidə təmir işlərinin təşkil edilməsi, gəminin yanacaq, ərzaq, içməli su və sairə ilə təchiz edilməsi və lazım olduqda heyət üzvlərinə tibbi xidmətin göstərilməsi;
- gəmi sahibinin gəmi, heyət üzvləri, yük və s. ilə bağlı hər hansı bir tapşırığının yerinə yetirilməsi.

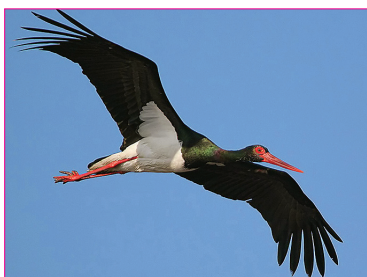
Vəkalət verənlə agent arasında tapşırıqların xarakterini və həcmi müəyyənləşdirən müqavilə. Bu müqavilə ilə agent tapşırıqları müəyyən mükafat müqabilində vəkalət verənin hesabına və onun adından yerinə yetirməyi öhdəsinə götürür. Agent müqaviləsi adətən MDB limanlarında tələb edilir, digər dövlətlərin limanlarında isə gəmilərə agent xidmətinin göstərilməsi üçün agent müqaviləsinin tərtib olunmasına ehtiyac yoxdur, bunun üçün agentin təyin olunması barədə yazılı təsdiqləmə göndərmək kifayətdir.

(Davamı var)

XƏZƏRDƏ BƏZİ QUŞLARIN NƏSLİ KƏSİLİB

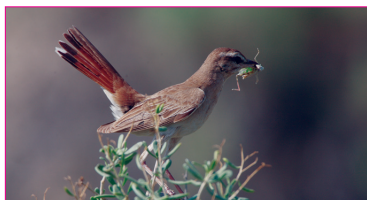
Xəzər dənizinin Azərbaycan sahillərində Qara leylək, Qafqaz və Talış qırqovullarının nəslə kəsilib. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Zoologiya İnstitutundan verilən məlumatla görə, institutun əməkdaşları "Xəzər dənizinin Azərbaycan sahillərində nadir, nəslə kəsilməkdə olan quşların müasir vəziyyətinin öyrənilməsi və qorunmasının elmi əsaslarının hazırlanması" mövzusunda tədqiqat işləri aparıblar.

Araşdırma nəticəsində 76 nadir quş növünün müasir vəziyyəti müəyyən edilmiş və onları qorumaq, sayının artımına

nail olmaq məqsədilə elmi əsaslandırılmış tövsiyələr hazırlanıb.

Tədqiqat zamanı məlum olub ki, quşların 23 növü antropogen təsir səbəbindən azalıb və təhlükəyə

yaxındır. Onlardan 4 növ həssas, 9 növ təhlükədə, 11 növ isə böhran vəziyyətindədir. 1 növ (Qara leylək) və 2 yarımnövün (Qafqaz və Talış qırqovulu) növü kəsilib. 26 növ isə antropogen təsirdən asılı olmayaraq, həmişə azsaylı və ya təsadüf rast gəlinəndir. Xəzərin Azərbaycan sahillərində bu kimi quşların məskunlaşdığı ərazilər Qızılağac Dövlət Təbiət Qoruğu, Şirvan Milli Parkı, Yenikənd Su anbarı, Ağzıbir gölü və Samur -Yalama Milli Parkıdır.

ƏSRİMİZİN "ROBINZONU"

Meksikalı Xose İvan dünyanın unikal insanlarından biri sayılır. O, Sakit Okeandakı kiçik adada 14 ay tək qalıb və ölümdən qurtulmayı bacarıb. Balıqlarla İvan xilas edəndən sonra o, deyib: "Başım gələnlərin çoxunu xatırlaya bilmirəm. Ağlımda olan yalnız dəniz, dəniz, dənizdir."

Milli.Az Daily-ə istinadən bildirir ki, Meksikadan Salvadora qayıqla yola düşən İvanın yanında dostu olub. Lakin qaçıq okeanda azıb və 4 həftə sonra İvanın dostu aclıq və susuzluqdan ölüb. Adada ondan savayı kimsə olmayıb və İvan 14 ay ərzində tsibağa, balıq və quşlarla qidalanıb.

"Yağış olmayanda susuzluqdan ölmək üçün tsibağa-

ların qanını içirdim. Tanrıya yalvarırdım ki, mənə ölməyə qoymasın",-Marşall arxipelağında kiçik adada qalmış və möcüzə nəticəsində qurtulmuş İvan söyləyib.

Xose İvan Marşall arxipelağında Ebon adasında, vulkanik adada idi. Meksika sahillərindən aralanandan sonra 8 min dəniz mili qət edib və dreyf onu uzaq adaya aparıb. O, ilk baxışdan kökəlib. Lakin həkimlər deyirlər ki, bu saç-saqal barmış adamın köklüyünə aldanmağa dəyməz. "Xose İvan çox uzun müddət ekstremal şəraitdə qaldığı üçün bədənini aclıq və susuzluqdan şişə bilər."

Hərbi kater Xoseni xilas edərək, Marşall adalarının paytaxtına aparandan sonra ABŞ-in

səfiri Tom Ambruster onunla görüşüb. "Həkimlərin sözlərinə görə, Xosenin qan təzyiqi çox aşağıdır. Onun kök görünməyi də bizi aldatmamalıdır. Bu "Robinzon"un çox ciddi müayinə və reabilitasiyaya ehtiyacı var",-amerikalı səfir söyləyib. Meksika DİN-i bildirib ki, Xose İvan və onun dostu Qvatemala ilə sərhədin yaxınlığındakı Tapaçula şəhərindən okeana çıxıblar. Lakin küləklər qaçıyıq okeana aparıb və qaçıq 4 həftə dreyfdə olub.

- Doğrudan insan hər şeyə qadirdir. Yoxsa çəkisi 40-50 kq olan adam da özündən neçə dəfə böyük yalan necə danışardı?!
- Allah! Allah! Hətta sığalı "kişilər" da kişilikdən dem vururlar.
- Mən elə bilirdim lap çox oxusam, azı "böyük montyor" olacağam.
- Səbr kasası dolan təzə kasa almalıdır?
- Bəzi adamların ümidinə qalsaq, ümidimizdən də bir şey qalmaz.
- Belə baxanda, yeməyi gözü-nə təpənlər gözü tox olmalıdır axı...
- Ağıllı adamdan ziyan gəlməz, axmaq adamdan isə nə görsən də, fayda görməzsən.
- Xalq hara baxır? Dəryaya atdığım bütün balıqlar sonralar başqasının tavaşında bişir ki!
- Aksioma: ermənilərdən adam çıxmayıb, çıxmayacaq da!
- Bəziləri təmiz əmək tapa bilmədiyi üçün namaz qılmır?
- Ağlı varsa, niyə başına yığmır?
- Kölgədə qalmaqdan qorxmayın. Təbii ki, Allahın kölgəsində!

DEYİMLƏR

- Görəsən bizdə hər dinləmək istəməyəne neçə müğənni düşür?
- Deyirəm adamın qulağını yox, burnunu kəssələr yaxşı olar. Burun onsuz da uzanır.
- Bəzi adamların işdə ən böyük köməyi mane olmalarıdır.
- Çox götür-qoy et deyiblər. Çox götürüb, az qoy deməyiblər.
- Mən hamının, hər kəsin çox yaxşı adam olmasını istəyirəm. Belə olsa, ən azı heç kimdən pislik görməyəcəyəm.
- Bəzilərinə lap yazığım gəlir. Bir nəfəsə nə qədər yalan demək olar?
- Məni gerekə bağışlayasınız. Bağışlamağa bir şeyim yoxdur.
- Həmişə demirəm, heç olmasa üç gündən bir düz danışmaq belə çətinidir?
- Fikir verin, bir qəpiklik iş görməyənlər necə qışqırırlar: "Pulumu verin!"
- Yalanı demək bəs edir. Özü böyüyür.
- Mənim quru adam olduğumu düşünənlər görəsən oduma nə vaxt yaniblar?

- Bəziləri başlarına soyuq dəyəcəyi üçün papaqlarını qabaqlarına qoyub fikirləşmirlər?
- Ay Allah, hamı elə bilir ki, məndən səbrli adam yoxdur. Sən də elə fikirləşmə. Mənə səbr ver!
- Quyruğu görünəndən sonra kəsilən xoruzun ətinin dadı da birtəhər olur e...
- Bəziləri işini göstərmək əvəzinə daha çox dişini göstərir.
- Bir üzüm var, güclə təmiz saxlayıram: yu, qırx... İkiüzlülər necə çatdırırlar görəsən?
- Dediyim sözün üstünə hərəsi bircə söz qoyanda, külliyyat yaranır ki?!
- Adamlığı olmayanlar adətən özlərini adamı olanlar kimi aparırlar.
- Ən inandırıcı danışanın yalanı ilə uzağı haraya kimi getmək olar?
- Biz niyə torpaqdan çəçələ barmağı ilə, vəzifədən dördəlli yapışıraq?
- Bəziləri hansı tərəfə desən, keçərlər.
- İt gözdir, söz gəzdirmə!
- İtbaz deyilsə, it hürən tərəfə niyə meyl edir?
- Həmişə özün boyda ol.

Rasif TAHİROV

DƏNİZÇİ GEYİMİ

Dənizçilər həmişə fərasəti ilə seçilmiş, yüngül və rahat geyimləri hamıdan tez qəbul etmişlər. Onların forma geyimindən biri də buşlatdır. Buşlat yaxalığı olan qara mahuddan tikilmiş geyimdir.

Buşlat 1848-ci ildə rus donanmasında "Fəhlə heyətləri"nin matrosları üçün forma geyimi kimi tətbiq edilmişdir. Döş və mühafizə sözlərinin birləşməsindən əmələ gəlmiş bu termini ilk dəfə rus dəniz səyyahı, coğrafiyaşünası və donanma admiralı Fyodr Litke işlətməmişdir və "Döşün mühafizəsi" mənasını verir.

Buşlat flanelin yaxalığı görünməmək şərti ilə altı düymənin hamısını bağlamaqla geyilirdi. Sonralar forma geyiminin

göy yaxalığı buşlatın yaxalığının üstünə salınırdı.

Bir neçə kəlmə də alt köynəyi və "tujur" (pencək) barədə. Alt köynəyi eninə göy xətlərlə haşiyələnir. İlk dəfə 1842-ci ildə rus dənizçilərinin məişətində nümunə kimi donanma heyətlərindən birinə verilmişdir.

1847-ci ilin avqustundan sırası heyət üçün bu geyim məcburi olmuşdur.

Qara rəngdə pencək ilk dəfə 1920-ci ildə komandir heyətinə verilmişdir. 1921-ci ilin sentyabrında isə respublika hərbi inqilab şurası 1943-cü ildə mundir tətbiq olunanadək onu parad forma geyimi kimi təsdiq etmişdir.

N. Yaquboğlu,
"DƏNİZ"

SİQARET ÇƏKMƏK QADAĞAN OLUNDU

Tütün məmulatlarının istehlakına dair məhdudiyətlər "Tütün və tütün məmulatı haqqında" qanunda müəyyən edilib. Həmin qanunun 21-ci maddəsinə əsasən, bundan sonra təhsil, səhiyyə, mədəniyyət obyektlərində, ictimai işə və kütləvi tədbirlərin keçirildiyi yerlərdə siqaret çəkmək qanunla yasaqlanır.

çəkmək üçün xüsusi yerlər ayrılmasını və görünən yerlərdə "Siqaret çəkmək qadağandır" xəbərdarlıq yazısının və ya işarəsinin olmasını təmin etməlidirlər.

Əlavə olaraq qeyd edək ki, İnzibati Xətələr Məcəlləsində:

- hava nəqliyyatında müəyyən edilməmiş yerlərdə siqaret çəkilməsinə görə 100 manat miqdarında cərimə, dəmiryol nəqliyyatında müəyyən edilməmiş yerlərdə siqaret çəkilməsinə görə xəbərdarlıq və ya 5 manatdan 15 manatadək miqdarda cərimə;

- metropoliten stansiyalarının vestibüllərində, keçidlərində və platformalarında, vaqonlarda siqaret çəkməyə görə 50 manat miqdarında cərimə, dəniz və çay nəqliyyatında müəyyən edilməmiş yerlərdə siqaret çəkilməsinə görə xəbərdarlıq və ya 7 manatdan 13 manatadək miqdarda cərimə, müntəzəm şəhərdaxili (rayondaxili), şəhərlərarası (rayonlararası) və beynəlxalq marşrutlar üzrə hərəkət edən avtobuslarda siqaret çəkilməsinə görə 40 manatdan 50 manatadək miqdarda cərimə müəyyən edilib.

Beləliklə, Azərbaycanda aşağıda göstərilən yerlərdə siqaret çəkmək qadağandır:

- tədris, tərbiyə, səhiyyə, sağlamlıq və mədəniyyət obyektlərində, habelə idman yarışları və başqa kütləvi tədbirlərin keçirildiyi zallarda;

- inzibati binalarda fərdi iş otaqları və siqaret çəkmək üçün müəyyən edilmiş xüsusi yerlər istisna olmaqla, iş yerlərində;

- yüksək kateqoriyalı restoranlar, kafelər, barlar istisna olmaqla, ticarət, ictimai-iaşə, məişət obyektlərində, ümumi istifadədə olan yaşayış binalarında və digər qapalı yerlərdə;

- uzaq mənzilli sərnəşin nəqliyyatında xüsusi ayrılmış yerlər istisna olmaqla, bütün ictimai nəqliyyat növlərində;

Həmin qanuna görə, mehmanxanalarda siqaret çəkənlər üçün xüsusi yerlər ayrılmalıdır. Həmçinin müəssisə, idarə, təşkilat rəhbərləri və digər işgötürənlər iş yerlərində siqaret

BALIQ "MIQRASIYA" EDİR

ABŞ alimləri güman edirlər ki, Sakit okeanından olan qızıl balıq Yerir irsi "maqnit xəritəsi" nə malik olması sayəsində ən böyük miqrasiyalardan birini həyata keçirə bilər.

Uzun müddət belə bir fərziyyə irəli sürülmüşdü ki, qızıl balığın, doğulduğu çaylardan açıq okeana və bir neçə ildən sonra oradan yenidən şirin sulara qayıtmasında (onlar burada çoxalır, sonra isə ölürlər) maqnit sahələri əsas rol oynayır. Yeni tədqiqatın müəllifləri hesab edirlər ki, qızıl balıq, ona minlərlə kilometr üzərək yolunu itirməyə imkan verməyən Yerir "maqnit xəritəsi" ilə doğulur. Alimlərin sözlərinə görə, Yerir maqnit sahəsi yerdən asılı olaraq dəyişir, qızıl balıq isə hara üzməyin lazım gəldiyini müəyyən etmək üçün bu informasiyadan istifadə edir.

Tədqiqatda həmçinin bildirilir ki, digər dəniz heyvanları - tısbağalar, akulalar və balinalar da okeanlar üzrə analoji üsulla üzə bilirlər.

Azərbaycan Dövlət Dəniz Administrasiyasında "Qəhrəman Əsədov" gəmi-kapitanının baş köməkçisi Mirzəyev Məhəmməd Vasif oğluna 2009-cu ildə verilmiş DQK 001582 nömrəli "Dənizçinin qeyd kitabçası" itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ELAN

Qəzet "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Mətbəəsində yığılmış, səhifələnmiş və "OL" MMC-də çap olunmuşdur

Azərbaycan Dövlət Dəniz Administrasiyasında "Gəncə" tankerinin kapitanı Tahirov Azər Allahverdi oğluna 2008-ci ilin 9 sentyabrında verilmiş DQK 003552 nömrəli "Dənizçinin qeyd kitabçası" itdiyi üçün etibarsız sayılır.

REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHİROV

ÜNVANIMIZ:
Bakı şəhəri,
B. Ağayev küçəsi, 117
TELEFONLARIMIZ
Redaktor (050) 670-33-76,
redaktor müavini
(050) 341-26-40
Mətbəə (050) 670-33-76

Qəzetin təsisçisi
"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətidir

Şəhadətnamə 271
Sayı 2000
Sifariş 34.